

HİTİT ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ

ANAYASA DERSİ

ARA SINAVI (11 Kasım 2010)

CEVAP ANAHTARI

YABANCI DİL SORULARI (10 puan):

Aşağıda yabancı dilde verilen sözcüklerin Türkçe karşılıklarını yazınız.

Constitutional Court	: Anayasa Mahkemesi	Constituent Assembly	: Kurucu Meclis
Legislature	: Yasama	Sovereignty	: Egemenlik
Rule of law	: Hukuk Devleti	State	: Devlet
Executive	: Yürütme	Separation of powers	: Kuvvetler ayrılığı
Presidential system	: Başkanlık Sistemi	Check and balance	: Fren ve Denge

DÜŞÜNÜR/SİYASETÇİ EŞLEŞTİRME SORULARI (5 puan):

Aşağıda verilen söz, düşünce veya kitap isimlerinin karşısına, bunu söyleyen, ortaya atan veya yazanın adını yazınız.

İktidarın kaynağı Tanrıdır, kimin kullanacağını halk belirler (<i>Omnis potestas a Deo per populum</i>)	: St. Thomas Aquinas
Devlet benim (L'Etat cest moi)	: Kral XIV. Louis
Toplum Sözleşmesi (<i>Du contrat social ou Principes du droit politique</i>)	: Jean Jacques Rousseau
Kanunların Ruhu (De L'esprit Des Lois)	: Montesquieu
Hükümet Üzerine İki Deneme (<i>Essay on Civil Government</i>)	: John Locke

ANLATIM SORUSU – 1 (10 puan):

Anayasa hukuku metodolojisi sözünden ne anlamaktasınız? Anayasa hukukuna ilişkin bir sorunu nasıl çözeriz? Kısaca anlatınız.

Metodoloji, yöntem bilim demektir. Bir konuda çözüme ulaşmak için izlenen yola metod denir. Bir bilim dalında araştırma yapmak veya bir sorunu çözmek, o alanın metodolojisini kullanmakla olur. Anayasa hukuku problemleri de anayasa hukuku metodolojisiyle çözümlenir. Anayasa hukukuna ilişkin bir problemin çözümünde öncelikle anayasaya başvurulur. Anayasada konuyla ilgili madde varsa, anayasa maddesi hükümlerince sorun çözümlenir. İkinci olarak Anayasa Mahkemesi kararları ve son olarak bilimsel doktrin anayasa hukuku problemlerinin çözümünde başvurulacak yoldur.

ANLATIM SORUSU – 2 (10 puan):

İktidar kavramını kısaca tanımlayınız. Siyasal iktidarı diğer iktidarlardan ayıran özellik nedir?

İktidar, başkalarının davranışlarını etkileme ve yönlendirme gücüdür. İktidar ilişkisi emretme ve itaate dayanır ve bunu toplumun çeşitli alanlarında görmek mümkündür. Siyasal iktidar bir toplumdaki en yüksek iktidardır ve toplumun tümünde etkilidir. Siyasal iktidar şiddet tekeline sahiptir ve varlığını yönetilenlerin ona rıza göstermesine, yani meşruiyetine borçludur.

ANLATIM SORUSU – 3 (10 puan):

Anayasa yargısını kısaca tanımlayınız. Size göre anayasa yargısının ne gibi işlevleri vardır?

Anayasa yargısı, kanunların anayasaya uygunluğunun denetlenmesidir. Anayasa yargısının işlevleri şunlardır:

- Yasamanın işlemlerinin hukuka uygunluğunu sağlamak,
- Hukuk düzeninde anayasaya aykırılıkları gidermek yoluyla tek düzelik sağlamak,
- Ana muhalefet partisi, meclis azınlığı, hukuku uygulayan mahkemeler gibi yerlerin fikirlerini değerlendirerek demokratik çoğulculuk sağlamak,
- Çoğunluğu ele geçirmiş bir yasama organının hukuka aykırı eylemler yoluyla temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmesini engellemek.

ANLATIM SORUSU – 4 (10 puan):

Yasama üyelerine tanınan ayrıcalıklar nelerdir? Karşılaştırmalı olarak kısaca anlatınız.

Yasama organı üyelerinin yasama faaliyetlerini aksatmamaları ve yasama faaliyetlerine daha özgür bir biçimde katılmaları amacıyla onlara bazı ayrıcalıklar tanınmıştır. Yasama sorumsuzluğu, bir milletvekilinin meclisteki her türlü söz ve oyundan dolayı sorumsuz olması; hiçbir şekilde cezalandırılmamasıdır. Bu ceza sorumsuzluğu sadece meclis faaliyetlerini kapsar. Mutlaktır,

kaldırılmaz ve milletvekilliği sona erdiğinde de devam eder. Yasama dokunulmazlığı ise, milletvekilinin milletvekilliği süresince tutulması, tutuklanmaması ve yargılanamamasını kapsayan bir yargı bağımsızlığıdır. Mutlak değildir, Meclis kararıyla kaldırılabilir ve dokunulmazlık milletvekili sıfatının sona ermesiyle ortadan kalkar.

ANLATIM SORUSU – 5 (10 puan):

Yasama ve yürütmenin işlevlerini kısaca yazınız.

YASAMA: Kanunları oylamak, bütçeyi kabul etmek, yürütmeyi denetlemek, yürütme üyeleri hakkında soruşturma yapmak ve kimi yüksek yargıç ve bürokratları atamak.

YÜRÜTME: Kanunların uygulanması, idari teşkilatın kurulması ve yönetilmesi, dış politika, milli savunma ve yasama faaliyetlerine katılmak.

ANLATIM SORUSU – 6 (15 puan):

Asli kurucu iktidar ve tali kurucu iktidar kavramlarını tanımlayarak, kısaca karşılaştırınız.

Asli kurucu iktidar, bir devlette yeni bir anayasa yapan güçtür. Yapılan yeni anayasa ile hukuk düzeni yeni baştan kurulur. Asli kurucu iktidar yeni anayasayı yaparken herhangi bir hukuk kuralına bağlı değildir ve onu sınırlayan bir güç bulunmamaktadır. Yeni anayasa yapma gücü kendinden menkul olduğundan ve onu sınırlayan bir güç olmadığından, buna “asli” kurucu iktidar denir. Tali kurucu iktidar ise, bir hukuk düzeninde anayasayı değiştirme gücüdür. Anayasayı hangi organın ve hangi usulle değiştireceği anayasayı kuran güç tarafından belirlenir. Dolayısıyla tali kurucu iktidar, değiştireceği anayasa ile bağlı ve sınırlıdır. Yine bu güç kendinden menkul olmadığından ve bizzat anayasa tarafından verildiği için “tali” kurucu iktidar adı verilir. Tali kurucu iktidar öncelikle anayasa koyucunun belirlediği, anayasayı değiştirme usulüyle bağlıdır. Yani usul bakımından sınırlı ve bağlıdır. Diğer taraftan katı bir anayasada değiştirilemeyecek maddeler bulunabilir. Tali kurucu iktidar bu anlamda içerik bakımından da sınırlıdır. Kimi devletlerde anayasa koyucu, anayasanın değiştirilmesini belli bir süre içinde veya belli dönemler için yasaklamış olabilir. Dolayısıyla tali kurucu iktidar, zaman bakımından da sınırlıdır.

ANLATIM SORUSU – 7 (20 puan):

Hükümet sistemlerinden Başkanlık sistemi ile Parlamenter sistemi karşılaştırınız.

- Başkanlık sistemli kuvvetlerin çok açık ve kesin bir şekilde ayrıldığı sistemdir. Yasama ve yürütme ayrı ayrı seçildiği gibi, bir kimse hem yasama organının hem de yürütme organının üyesi olamaz. Parlamenter sistemde ise, yasama ve yürütme kuvveti bu denli ayrık değildir.

Seçimler yasama organı üyelerini belirlemek üzere yapılır. Yürütme organı da yasamanın içinden çıkar. Başkanlık sisteminin aksine, yürütme üyeleri aynı zamanda yasamanın üyeleridir ve Bakanlar Kurulu kanun tasarıları hazırlayarak bunun parlamento tarafından yasalaştırılmasını sağlayabilir.

- Başkanlık sisteminde yasama organı yürütme organını düşüremeyeceği gibi, yürütmenin faaliyetlerinde birkaç konu (bütçenin, milletlerarası antlaşmaların ve kritik atamaların onaylanması) dışında parlamento desteğine ihtiyaç yoktur. Diğer taraftan yürütme de yasama organını feshedemez. Parlamenter sistemde ise, tam tersi bir yasama-yürütme etkileşimi söz konusudur. Yürütme organı göreve başlamak için yasama organının güvenoyuna ihtiyaç duyar. Yasama yürütmeyi düşürebilir, buna karşın yürütme organı da yasama organını feshedebilir.
- Başkanlık sisteminde yürütme organı tek kişidir ve başkanda kişiselleşmiştir. Buna karşın parlamenter sistemde yürütme iki başlıdır. Devlet başkanı olan cumhurbaşkanı aynı zamanda başbakanla birlikte yürütmenin de başıdır.
- Başkanlık sisteminde başkan doğrudan halk tarafından seçildiği için, parlamento ile başkan arasında çifte meşruiyet sorunu vardır. Parlamenter sistemde devlet başkanı parlamento tarafından seçildiğinden böyle bir sorun yaşanmaz.
- Başkanlık sisteminde yasamanın yürütmeyi denetlemesi, parlamenter sisteme göre daha kısıtlıdır.
- Başkanlık sisteminde yasama-yürütme ilişkisinin keskin hatlara sahip olması, ortaya çıkabilecek krizlerin çözümünü zorlaştırabilir. Oysa parlamenter sistem daha esnek ve çözümcü bir yapıya sahiptir.